

Farkas Ferenc – Gáti Anna

Olvasásnépszerűsítés megújuló eszközökkel

Feltenni az i-re a pontot, avagy hogyan érhető el hatékonyan egy rendezvény potenciális célcsoportja, és hogyan maximalizálható egy kezdeményezés hírértéke? Kulturális területen mindkét kérdés megválaszolása nehéz, hiszen fizetős reklámra vagy más PR-eszközökre ritkán adódik forrás, a rendezvény megvalósítása – az egyéb könyvtári feladatok mellett – pedig általában elviszi a szervezői energiákat, és kevesebb figyelem jut a „tálalásra”. Pedig a szólással szemben, a jó bornak is kell a cégér.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a Budapesten és az agglomerációban élő polgárok kulturális-közművelődési ellátásának meghatározó intézménye, amely egyben az ország legnagyobb közkönyvtáraként a tanulás, az oktatás és a képzés, a kutatás és az innováció, valamint az élethosszig tartó tanulás nélkülözhetetlen háttérintézménye. Ezzel a felelősséggel élve, a kulturális értékek közvetítésében a könyvtár aktív szerepvállalásra törekszik, összhangban a 2014–2020-as *Informálni, integrálni, inspirálni* című Stratégiai Tervében lefektetett elvekkel és célkitűzésekkel. A járvány előtt, 2019-ben mintegy háromszázezer regisztrált olvasót szolgált ki a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a Központi Könyvtárból és 47 tagkönyvtárból álló hálózata.

Az intézmény hagyományosan részese és számos alkalommal elindítója könyvtár- és olvasásnépszerűsítő kezdeményezéseknek. Az utóbbi évtizedben ezek közül kiemelkedett a Sziget Fesztiválon és a Múzeumok Majálisán való részvétel, a *Vigyen egy könyvet az útra!* kezdeményezés, a strandkönyvtár és az Olvasóliget működtetése, a kortárs magyar költészet népszerűsítését célzó *A vers legyen veled!* játék, több *olvasási rekordkésérlet*, valamint a *Kortárs és kedvelt* kampány megvalósítása.

A fenti kezdeményezésekben, programokban lényeges az a törekvés, hogy ki-
lépjünk a könyvtári/könyvtárosi „komfortzónából”, azaz vagy külső helyszínen,
rendhagyó célcsoport(ok) megszólítására helyeztük a hangsúlyt, vagy nem a meg-
szokott könyvtári közönséget céloztuk meg, hanem a legnehezebben elérhető
aktív korosztályt.

Hasonló eseménysorozat tervezésénél mindig szükség van átgondolt koncepcióra, egyfajta „brandesítésre”, amikor magának a kezdeményezésnek a célját határozzuk meg, oly módon, hogy az a média számára is értelmezhető, hírértékű legyen.

Szükséges ehhez kapcsolódóan egy fókuszüzenet megfogalmazása, mely első-
sorban célcsoportunk érzelmi-motivációs megszólítását célozza.

A korábbi kezdeményezések alkalmával gyakran használtunk speciális vonzerőt jelentő megoldásokat: a Sziget Fesztiválon „trendi” könyves matricákat osztottunk. *A vers legyen veled!* játék első évadában a fővárost szórtuk meg száz olyan dobozzal, amelyek tematikus, verses képeslapokat tartalmaztak. A közös olvasási rekordkísérletek alkalmával színes szilikon karkötőket osztogattunk, rajta ezzel a felirattal: Divatba hozzuk az olvasást!

Hogyan legyünk „trendik” – 2015

Hiteles személyiségek erősíthetik a rendezvény hírértékét. A korábbi években olyan művészeket és médiaszemélyiségeket sikerült megnyerni a különböző kezdeményezések arcainak, mint Lévai Balázs, Grecsó Krisztián, Pál Dénes, Pokorny Lia, Mácsai Pál, Balanyi Szilárd (a Quimby billentyűse), illetve Rudolf Péter, és még hosszasan sorolhatnánk a felkért további közreműködőket, akik szintén ismertek az irodalmi-zenei életből. A szervezésben megkönnyíti a helyzetet, amikor újabb felkérések esetén hivatkozhatunk a korábbi meghívottak – közismert, neves művészek – névsorára.

Szintén említésre méltó, hogy nemcsak az intézményi PR, imázs szempontjából hasznosak az ilyen ötletek, de a részt vevő munkatársak esetében is javítja

a kooperációt, fejleszti az egyéni és közösségi kompetenciákat egy-egy program megvalósítása.

A tudatosan tervezett tevékenysége mellett a könyvtár:

- közvetlenül építhet a korábbi olvasásnépszerűsítő kampányainak tapasztalataira,
- a megvalósítandó célhoz tudja rendelni szervezeti eszközeit, szakmai felkészültségét és tárgyi infrastruktúráját,
- szolgáltatásai révén közvetlenül tudja elérni a potenciális célközönséget,
- támaszkodhat széles kapcsolatrendszerére, kiemelten az oktatási rendszer különböző szintjeivel kialakított együttműködésekre.

De mi a helyzet rendhagyó körülmények között?

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 2020-ban a járványhelyzet miatti rendkívüli körülmények között is minden eszközt megragadott arra, hogy olvasói igényeit kielégítse. Otthonról elérhető adatbázisokkal, Skype-ügyelettal támogatta a digitális oktatásban részt vevő diákokat és tanárokat; online meseolvasással, kézműves foglalkozásokkal és játékokkal segítette a szülőket és a gyerekeket a szabadidő hasznos eltöltésében. A kényszerű zárvatartást követően két ütemben nyitotta meg könyvtárait: július 1-jétől a legnagyobb forgalmú tagkönyvtárait, majd július 22-étől a többi könyvtárát. Az újrainytástól a cikk írásáig eltelt időben több mint egymillió dokumentumot kölcsönöztek ki, illetve hosszabbítottak meg olvasóink.

A járványhelyzet alakulása miatt ugyanakkor a fővárosban a személyes részvétellel kockázata a rendezvényeken kiemelten magasnak számított, a 2020. szeptemberi időszakban tíz aktív magyar fertőzöttből három-négy volt fővárosi. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ennek figyelembe vételével és felelős hozzáállással 2020-ban az Országos Könyvtári Napok (OKN) keretében online platformon valósította meg olvasásnépszerűsítő programjait arra törekedve, hogy ezzel egyúttal új rétegeket is megszólítson.

A programszervezés mellett a „szokásos” OKN-kedvezmények körét is átalakítottuk: az olvasáskutatói felmérések szerint az olvasóvá nevelésben a szülők és a pedagógusok szerepe meghatározó, akik a járvány időszakában a gyerekek elérésében minden korábbinál fontosabbá váltak a könyvtár számára. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a partnerség jegyében az Országos Könyvtári Napok részeként 2020. október 5-étől 10-éig valamennyi tagkönyvtárában – azok nyitvatartási idejében – 25%-os beiratkozási kedvezményt ajánlott fel a családoknak és a pedagógusoknak. A családi kedvezményt éves tagság vagy éves bérlet váltásakor azok a szülők vehették igénybe, akiknek 16 év alatti gyermeke már a könyvtár tagja, vagy vele együtt iratkoztak be. A kedvezményre mindkét szülő jogosult volt. A pedagógusok – óvodapedagógusok, általános- és középiskolai tanítók és tanárok – számára a könyvtár éves tagság vagy éves bérlet váltásakor szintén 25%-os beiratkozási kedvezményt biztosított. A könyvtár ezúton is segíteni kí-

vánta a hagyományos és digitális oktatás keretében végzett munkájukat. Mindkét kedvezmény felfogható üzletpolitikai célúnak is, fontos szempontnak tartottuk, hogy ne az ingyenesség legyen a fő hívószó.

A Kortárs és kedvelt programsorozat

Az eseménysorozat célja hagyományosan a kortárs magyar irodalom népszerűsítése, műfaji megkötetések és korhatár nélkül. A korábbi években sikeres *Kortárs és kedvelt* személyes közönségtalálkozókra épült, és a hozzá kapcsolódó olvasás-népszerűsítő játék online térben zajlott. Idén az Országos Könyvtári Napok keretében ezt a programsorozatot kívántuk megújítani úgy, hogy immár a közönségtalálkozók megvalósítása is online keretek között történjen.

A koncepció fontos eleme volt, hogy az online közönségtalálkozók könyvtári környezetből közvetítve valósuljanak meg, melynek fontos üzenetértéket tulajdonítottunk. Szintén tudatos döntés, hogy a közvetítések több helyszínről jelentkezzenek, bemutatva a hálózat sokszínűségét.

Az előkészületek során hálózati egyeztetéseken kerültek a sorozat helyszínei kiválasztásra, figyelembe véve az olvasók jelzéseit, hogy kit látnának szívesen a képernyőn. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár minden régiójának egy-egy könyvtára és a Központi Könyvtár adott háttérrel a beszélgetésekhez. A szervezésbe bekapcsolódtak a könyvtárak munkatársai, a tervezett online játékot pedig a Központi Könyvtár tájékoztató osztályának csapata készítette a Google Sheets felhasználásával. Ők egyben a Kortárs és kedvelt kezdeményezés hivatalos

The image shows a screenshot of the Facebook page for 'FSZEK - Kortárs és kedvelt'. The page header features a yellow banner with the text '"Kortárs és kedvelt"' and a date '31. 10. 2020.'. Below the banner is a circular profile picture showing book covers and a fountain pen. The page name is 'FSZEK - Kortárs és kedvelt' with the handle '@kortarseskedvelt · Könyvtár'. A blue button labeled 'Játék indítása' is visible. The page content includes a 'Névjegy' section with two entries: 'Az összes megtekintése' and 'A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kortárs és kedvelt című programsorozata és játéka (értékes nyereményekért) a kortárs magyar irodalom népszerűsítésére.' and 'A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kortárs és kedvelt címmel programsorozatot és...'. There are also buttons for 'Kedveled', 'Üzenet', and 'Bejegyzés létrehozása'.

Kortárs és kedvelt a Facebookon

Facebook-oldalának kezelője is, immár évek óta. A kreatív anyagok készítéséhez ingyenes képadatbázisokat, illetve szerkesztőprogramokat használtunk.

Október 5-én, hétfőn a népszerű gyerek- és kamaszregény-íróval, *Kertész Erzsivel* a Terézvárosi Gyerekkönyvtárból közvetítettünk találkozót, beszélgetőtársa Kaszás Veronika volt. Másnap Rákoskeresztúrról jelentkeztünk be *Grecsó Krisztiánnal*, majd csütörtökön Központi Könyvtárunkból *Háy Jánossal*, mindkettjükkel e cikk egyik társszerzője, Farkas Ferenc beszélgetett. Végül pénteken *Tóth Krisztinával* Bárdos Deák Ágnes ült egy asztalhoz.

Kertész Erzsivel Kaszás Veronika beszélget

A Terézvárosi Gyerekkönyvtár vezetője, Kaszás Veronika nagyon elkötelezett a gyermek- és ifjúsági korosztály iránt, ezért szívesen vállalta, hogy a kérdező szerepben kalauzolja el az olvasóit Kertész Ersi irodalmi világába. A hangulatos meseerdőt megidéző könyvtári enteriőr a közreműködőket is elvarázsolta,

Online találkozó Grecsó Krisztiánnal

hiszen könnyedén és szórakoztatóan kitöltötték a rendelkezésükre álló kétórás időtartamot.

A mély, társadalmi kérdésekről és a látszólag általános, de mégis inkább új szemszögből megragadott élethelyzetekről Grecsó Krisztián és Háy János megkapó nyíltsággal osztotta meg gondolatait. A kérdések elsősorban a két író legújabb kötetéből nyertek inspirációt.

Bárdos Deák Ágnes avatott ismerősként találkozott Tóth Krisztinával, a beszélgetésük érintett múltbeli közös élményeket és reflexiókat a jelen helyzetre. Mindezt sok-sok részlet fűszerezte Tóth Krisztina novelláiból és verseiből.

Tóth Krisztina Párducpompá című kötetéből olvas fel

A meghívott írók kivétel nélkül reflektáltak a könyvtári környezetre, számot adtak könyvtári emlékeikről, de rendre szót ejtettek a könyvtár, az olvasás szerepéről, fontosságáról is. Az azért elmondható, hogy az olvasásnépszerűsítésnek inkább olvasói identitás erősítő szerepe van, kevesek lehetnek, akik egy-egy kampány hatására vesznek kezükbe könyvet, de annál többen, akiknek figyelmét felhívhatja alkotókra, művekre, vagy magának az olvasásnak a fontosságára.

A felkért közreműködők maguk is egyfajta kísérletként tekintettek az online megvalósítási formára. Partnernek megnyertük a Papageno kulturális portált, amely a közvetítések technikai lebonyolítása mellett a potenciális célközönség eléréséhez is hozzájárult saját portálján, VIMEO-csatornáján és közösségimédia-felületein.

Az egyes helyszíneken követtük a Facebook-oldalon érkező kommenteket. A releváns kérdéseket azonnal továbbadtuk a moderátornak, hogy „szerkessze be” a műsorba. Így azokat a szerző közvetlenül megválaszolhatta a közönségnek. Egyébként a kommentelők egymásnak is adtak instant válaszokat.

Az egyes videók megtekintéseinek száma 4300-5700 között mozgott, amit sikerként könyveltünk el, a megtekintések mintegy felét értük el élőben, a másik felét pedig a visszánézések során. Az első találkozónak technikai tanulságai is vol-

Háy Jánossal Farkas Ferenc beszélget

tak, a 4G mobil router a hálózati kapacitások egyenetlensége miatt nem bizonyult elégségesnek, ezt végül kiküszöbölte a HD helyett választott SD képminőség.

A találkozókhoz napi online játék is társult közösségimédia-felületünkön, melynek díjazása a közreműködők két-két kötete volt, amelyeket értéknövelő szándékkal dedikáltunk is minden szerzővel. Több mint száznyolcvan játékos vett részt mind az öt fordulóban, ebből harmincegyen értek el telitalálatot, és közülük sorsolás útján hárman kaphatták meg az egyenként nyolc-nyolc kötetből álló könyvcsomagot.

Komplex sajtóanyagok révén a programsorozat bekerült az M5 Híradóba, a Kossuth Rádió Napközben című adásába, írt róla több felület a Híradó.hu portáltól a Népszaváig, ráadásul különböző rádióadókba is beverekedte magát, kezdve a Jazzy Rádiótól egészen a Katolikus Rádióig. A Grecsó Krisztiánnal és a Háy Jánossal folytatott beszélgetést pedig részletesen feldolgozott a Litera portál tudósítás formájában.*

Célunk tehát, hogy a rendhagyó feltételek között is elérjük célcsoportunkat, sőt, tágítsunk rajta, – alkalmazkodva a külső körülményekhez – megvalósult. A közösségi médiában a szokásos látogatottságunk tízszeresét mérhettük, az interakciók száma pedig még ennél is nagyobb mértékben emelkedett, és mindemelett 10%-os növekedést mutatott a követők száma.

A továbbiakban – amikor normalizálódnak a járványhelyzet miatti viszonyok – feltétlenül szükségesnek tartjuk a rendezvények online térben való közvetítését is, meghagyva ugyanakkor a személyes találkozók egyedi, vagy ahogyan egyik vendégünk, Grecsó Krisztián fogalmazott: delikát élményét.

* Kincse Tamara: *Magáról többet.* = Litera.hu, 2020. október 13. <https://litera.hu/magazin/tudositas/magarol-tobbet.html> (2020.11.20.); Györi Enikő: *„Az törvényszerű, hogy az író élete unalmas”.* = Litera.hu, 2020. október 16. <https://litera.hu/magazin/tudositas/az-torvenyszeru-hogy-az-iro-elete-unalmas.html> (2020.11.20.)